

Sakspapir

Sakshandsamar	Arkiv	ArkivsakID
Kjartan Nyhammer	FA-V09, FE-252	22/1120

Saknr	Utval	Type	Dato
020/2022	Kraftfondsstyret	PS	05.12.2022
070/2022	Kommunestyret	PS	15.12.2022

Lån frå kraftfondet for bygging av lausdriftsfjøs for storfe

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Rådmannen sitt framlegg til vedtak :

Masfjorden kommune gjev gunstige lån til bygging av lausdriftsfjøs for storfehold i Masfjorden. Formålet er å behalda mest mogeleg av mjølk- og storfekjøttproduksjonen i kommunen etter lausdriftskravet for storfe trer i kraft i 2034. Det vert sett følgjande vilkår for lån :

- Lånebeløp avgrensa til 20 % av godkjent kostnadsoverslag mellom kr 5 – 8,5 mill. og 40 % av beløp over kr 8,5 mill. Maksimalt lånebeløp kr 2.000.000
- Avdragsfritt 5 år, dernest 20 år nedbetalingstid.

Lån vert finansiert med midlar frå Kraftfondet. Ordninga vert evaluert i 2027.

Saksopplysningar:

Bakgrunn

I 2004 vedtok Stortinget at norsk mjølk- og storfekjøttproduksjon skal foregå i lausdriftsfjøs frå 2024. I 2008 vart denne fristen utsett til 2034. I dag er det 11 fjøs med mjølkeproduksjon i Masfjorden kommune. Det er berre 3, snart 4, av desse som har lausdriftsfjøsar. Dersom det ikkje vert bygd nye fjøsar innan 2034 er det truleg berre att 2-3 mjølkeprodusentar i Masfjorden i 2034.

Fakta

Mjølkeproduksjonen i Masfjorden

Mjølkeproduksjonen har vore, og er den viktigaste økonomiske bærebjelken for landbruket i Masfjorden kommune.

Pr 01.01.2022 er det 11 mjølkeprodusentar i Masfjorden. Mjølkeprodusentane utgjer 16 % av dei 70 bøndene som søker produksjonstilskot i kommunen. Mjølkeprodusentane slår og beitar 35 % av all innmarka i kommunen. Mjølkeprodusentane slår og beitar i gjennomsnitt 3 gongar så mykje areal som dei andre bøndene. Alle bøndene gjer ein flott jobb og er like viktige. Men det som er

utfordringa no for mjølkeprodusentane er fristen for lausdriftskravet og dei enorme byggjekostnadane dei står føre dersom dei skal halde fram som mjølkeprodusentar.

No vert 62 % av all mjølka i Vestland fylke produsert i lausdriftsfjøs. I Masfjorden kommune vart det produsert 1.050.000 liter kumjøl i 2021. 26 % av mjølka vart produsert i lausdriftsfjøs. I 2022 står det ferdig ein ny lausdriftsfjøs og då vil andelen auka til 39 %.

Skal Masfjorden kommune behalda dagens mjølkeprodusentar etter 2034 så må det byggjast 7 nye fjøsar dei neste 12 åra. Det er sjølv sagt ikkje realistisk. No er det nær 20 år sidan sist det vart bygd ein ny fjøs for mjølkeproduksjon i kommunen. Skal kommunen ha ein ambisjon om å behalda halvparten av mjølkeprodusentane må det byggjast 3-4 fjøsar i kommunen innan 2034.

Det er pr i dag 5 bønder i kommunen som har storfehold utan mjølkeproduksjon,

Kostnadsutviklinga i landbruket

Det har skjedd enorm prisauke på viktige innsatsfaktorar i landbruket siste 2-3 åra. Her kan nemnast kunstgjødsel, kraftfôr, diesel og straum. Men truleg er det byggematerialar som har hatt den sterkaste prisauken. Spesielt trevarer og stål. Men også betong har auka sterkt i pris. No er også renta på veg opp. For 10 år sidan var normal byggjekostand på kr 20 pr liter mjølk som årleg kan produserast i fjøsen. I skrivande stund vert nye prosjekt planlagt med kostnader på 60 kroner pr liter mjølk. Det vil sei at dersom ein bygger ny fjøs for å produsere 200 000 liter mjølk pr år (25-30 mjølkekyr) så vil den ha ein kostnad rundt kr 12 000 000.

Kvotesystemet i mjølkeproduksjonen

Mjølkeproduksjonen vart kvoteregulert på 1980 – talet. Dei gardane som då hadde kvote fekk behalde den og kvoten vart berekna utifrå mjølkeleveransen frå garden dei siste åra. Fram til slutten på 1990 talet var det ikkje mogeleg med kjøp og sal av mjølkekvotar. Regelverket for kjøp og sal har vore skiftande. Ved sal av mjølkekvote i 2022 sier regelverket at minst 40 % av kvotesalet skal gå til Staten for kr 4 kr/liter. Resten kan seljast privat til andre mjølkeprodusentar. Prisen ved privat kvotesalg er regulert av tilbod og etterspurnad. I 2022 er prisen ca kr 12 pr liter. Masfjorden kommune har i mange år gjeve kr 0,5 pr liter kvote i tilskot til kjøp av mjølkekvote.

Finansieringsordning Innovasjon Norge

Innovasjon Norge gjev inntil 40 % tilskot av godkjent kostnadsoverslag ved fjøsbygging i 2023. Maksimalt kr 3.500.000,- Altså får ein ikkje tilskot for byggekostnader over kr 8.750.000,-

Likviditet

Alle som har gjennomført fjøsbygging erfarer at dei første åra etter bygging er som regel likviditeten låg. Når det vert bygd ny fjøs vert det som regel bygd for ein høgare mjølkeproduksjon er det var i den gamle fjøsen. Buskapen skal då aukast, det vert dermed mindre inntekt på kjøt ein periode. Ofte må det også investerast i maskinpark med auka kapasitet. Meir gras skal haustast på kort tid. Større mengder husdyrgjødsel skal spreist. Kvote skal kjøpast.

Å kunne få eit lån som er avdragsfritt dei første åra er difor særst viktig for å få realisert nye fjøsar.

Pantegrunnlag / toppfinansiering :

Pantegrunnlaget har alltid vore ei utfordring innanfor landbruket. Årsaka til dette er at den alternative bruken av bygningen er låg når ein kjem ut i distriktet. Det er også bankar som ikkje gjev lån til konsesjonspliktige eigedomar med priskontroll.

Kommunale støtteordningar til storfeproduksjonen

Kommunane Høyanger, Luster, Vik, Voss, Modalen, Askvoll og Fjaler er døme på kommunar som i dag har ulike støtteordningar for investering i storfeproduksjonen i kommunen. Her kan nemnast tilskot til kjøp av mjølkekvote, til bygging, til planlegging/byggeleing osv. Nokre av kommunane har ordningar som gjeld for heile landbruksnæringa som t.d. tilskot ved kjøp eller sal av gard.

Vurdering

Landbruket produserer felles godar utover sysselsetting, skatteinntekter og busetting. Eit ope kulturlandskap langs vegane, tilgjengeleg utmark med turvegar som ikkje er grodd att og velstelte gardstun er felles godar som gjev identitet og som definerer kommunen. For kvar årsverk i landbruket så sysselsette det 2,5 årsverk utanfor garden.

Med ei 3-dobling av prisen på same fjøsen dei siste 10 åra er det i dag stort behov for oppsparte midlar i høve til dei som bygde for 20 år sidan. Inntektene har i liten grad auka. Pantegrunnlaget har i liten grad auka. Dei fleste bøndene er difor avhengig av ein større låneandel. Dyr toppfinansiering i form av lån med høg rente eller dyre leasingavtalar på utstyr som mjølkerobot og fôringsanlegg vert konsekvensen.

I følgje TINE Rådgiving er den andre store flaskehalsen i utbyggingsprosjekta likviditeten dei første 4-5 åra etter ei utbygging. Å få eit gunstig lån med avdragsfri periode dei 5 første åra er difor eit viktig verkemiddel.

Normal levetid på ein fjøs med innreiing for mjølkeproduksjon er vanleg å rekne til 25 år. Difor er det naturleg å rekne total lånetid på 25 år i samsvar med avskrivingar på nybygget.

Kostnadsoverslaget som vert lagt til grunn ved tildeling av lån er kostnadsoverslaget som vert godkjent hjå Innovasjon Norge under deira sakshandsaming.

Konklusjon

Å tilby gunstige lån (renta for utlån kraftfond skal fylgja Husbanken si lågaste flytande rente) på inntil kr 2.000.000, 5 år avdragsfritt med påfølgjande 20 år nedbetalingstid vil vera eit godt verkemiddel for å stimulera til bygging av nye lausdriftsfjøsar for storfehold i Masfjorden. Dette vil sikre arbeidsplassar innan landbruket og eit stelt kulturlandskap.

Kraftfondsstyret - 020/2022

KRFT - behandling:

Saka vart drøfta.

Framlegg til vedtak vart samrøystes tilrådd til kommunestyret.

KRFT - vedtak:

Masfjorden kommune gjev gunstige lån til bygging av lausdriftsfjøs for storfehold i Masfjorden. Formålet er å behalda mest mogeleg av mjølk- og storfekjøttproduksjonen i kommunen etter lausdriftskravet for storfe trer i kraft i 2034. Det vert sett følgjande vilkår for lån :

- Lånebeløp avgrensa til 20 % av godkjent kostnadsoverslag mellom kr 5 – 8,5 mill. og 40 % av beløp over kr 8,5 mill. Maksimalt lånebeløp kr 2.000.000
- Avdragsfritt 5 år, dernest 20 år nedbetalingstid.

Lån vert finansiert med midlar frå Kraftfondet. Ordninga vert evaluert i 2027.

Kommunestyret - 070/2022

KS - behandling:

Saka vart drøfta.

Rådmannen sette fram forslag til tillegg til vedtak:

Det vert avsett 4 mill.kr. til føremålet av saldo kraftfondet, øyremerkt bygging av lausdriftsfjøs for storfe

Framlegg til vedtak frå Kraftfondstyret med tilleggspunkt sett fram i møtet vart samrøystes vedteke.

KS - vedtak:

Masfjorden kommune gjev gunstige lån til bygging av lausdriftsfjøs for storfehold i Masfjorden. Formålet er å behalda mest mogeleg av mjølk- og storfekjøttproduksjonen i kommunen etter lausdriftskravet for storfe trer i kraft i 2034. Det vert sett følgjande vilkår for lån :

- Lånebeløp avgrensa til 20 % av godkjent kostnadsoverslag mellom kr 5 – 8,5 mill. og 40 % av beløp over kr 8,5 mill. Maksimalt lånebeløp kr 2.000.000
- Avdragsfritt 5 år, dernest 20 år nedbetalingstid.

Det vert avsett 4 mill.kr. til føremålet av saldo kraftfondet, øyremerkt bygging av lausdriftsfjøs for storfe.

Lån vert finansiert med midlar frå Kraftfondet. Ordninga vert evaluert i 2027.